

Lapse kasvatamiseks on vaja tervet küla!

Viie lapse ema **Liisa Pakosta** (IRL) räägib, et üha rohkem eestlasi ei oska lapsi kasvatada.

FOTOD PRIIT SIMSON. EERO VABAMÄGI, TANEL MEOS

Mida peaks tegema, et lapsi ei tehtaks raha nimel?

Püüdlus hinnata kõrvalt, mis eesmärgil inimesed lapsi saavad, on ebainimlik ja tühi tuuletallamine, sest kas seda asjaosalised isegi teavad. Maslow' vajaduste hierarhias on inimese kõige põhilisema, füsioloogilise vajadusena nimetatud seksi. Keegi ei küsi, mis eesmärgi nimel inimene vett joob.

Aga jah – väiksemate kohtade poodnikud on kinnitanud, et peretoetuste väljamaksepäeval kasvab ka alkoholi ja suitsu müük. Ilmselt kellelegi tundub, et lapse kõrvalt võiks toetusrahadest midagi n-ö endale üle jääda, ja see näitab ikka väga vähest arusaamist lapsetoetuse tegelikust eesmärgist.

Vanasti polnud selliseid muresid.

Siis olid inimesed palju praktilisemalt ette valmistatud laste saamiseks. Kogukond sekkus palju teravamalt, kui mõni laps tõsiselt hätta jäi. Lapsi käsitleti ühiskondliku rikkusena ja tulevikuinvesteeringuna – kellenagi, kes jõudu kogudes hakkab maad kündma ja lehma lüpsma, vanaduspäevil põetab. Laps ise oligi sotsiaalgarantii.

Mis on viltu läinud?

Lapsevanemaks saab üha rohkem inimesi, kellel puudub varasem kokkupuude laste kasvatamisega. Nad

on väiksemast perest, pole pidanud lapsena kandma hoolt teiste pereliikmete eest. Koolis on nad õppinud küll kosmosefüüsikat, küll Hiina ajalugu, küll relatiivsete helikõrguste kasutamist, aga parimal juhul vaid kahe tunniga kapatakse läbi kogu lapse saamise ja kasvatamise teema ja sedagi juhul, kui nad on gümnaasiumisse jõudnud ja kool on selle pisilõigukese "Lapse sünd ja kasvamine" riiklikust õppekavast üles leidnud.

Ühelt poolt on n-ö ametlikud ootused laste kasvatamisele üha kasvanud ning teiselt poolt on noorte inimeste ettevalmistus lihtsamatekski elulisteks asjadeks muutunud nullilähedaseks.

Väga paljud vanemad hakkavad alles lapse sünni järel katsetama, kuidas olukorraga hakkama saada. Need katsetused õnnestuvad erinevalt nagu täiskasvanutel, kes pole ealeski jalgratast puutunud ja siis ootamatult sadulasse tõtetakse. Enamik vänderdab edukalt ja õpib sõitma, aga mitte kõik.

Mida siis teha?

Lapse huvides on igal juhul endale vajalikud teenused ja asjad kätte saada. Automaatselt lapsetoetuseraha vanema arvele üle kandes ei tarvitse nii juhtuda.

Teenustel peaks olema palju suurem osakaal kui rahal. Näiteks praegu on suvi, lapsed on väga erinevas olukorras. Suhteliselt raske raha eest pakutakse lastele ajaveetmis- ja arenemis-

võimalusi, need pole kõigile kättesaadavad. Palju suurem efekt oleks, kui rõhk oleks nende arenemisvõimaluste suurendamisel, mitte ainult peredele kättemakstava raha suurendamisel.

Pikaajaline lahendus oleks palju suurem pereõpetuse ja/või lastekasvatuse õpetuse osakaal koolides. Muide, ma õppisin last mähkima oma vanaema sõjaeelse kooliõpiku piltide järgi – isegi siis õpetati lasteasja koolis rohkem. Aga vahepeal on 77 aastat möödunud. Raamatuvälised teadmisteallikad, et kuidas olla koos Järgmise Inimesega,

on veel enam kokku kuivanud. See pole mingi moodsa aja värk, et lapse kasvatamiseks on vaja tervet küla. Vanasti ajas kõrtsmik või naaber noore isa kõrtsist välja ja käskis nurgavoodis olevat naist

aitama minna. Külanaised tulid appi lapseriideid nöeluma ja töid putru.

Lapsevanema puue, ka vaimupuue, ei puutu tegelikult üldse asjasse, kui vanem oma last siiralt armastab. Teenused, näiteks lasteaed, aitavad tehnilisi auke ületada, vanema armastust saab pakkuda aga ainult vanem ise.

Kas lastekaitsjatel peaksid olema suuremad õigused?

Neil peaks olema õigus teatud juhtudel sekkuda ja kasutada lapseraha lapse huvides – näiteks sellesama 60 euro eest osta lapsele vajalikud spordiriided ja koolitarbed. Raha on ju mõeldud lapsele, mitte lapsevanemale alkoholi või suitsu ostmiseks.

Sageli ei teata, et pere on hädas.

Jah. Suured lapsetoetused sünnijärgselt on tekitanud olukorra, kus mõned pered püüavad kõikvõimalikest instantsidest lapse elu alguses eemale hoida ja pöörduvad nende poole alles siis, kui lapsetoetused kukuvad. Põhjamaades kasutatakse selle fenomeni vastu süsteemi, kus peretoetuste maksimine lõpetatakse, kui lapse perearst pole teinud sotsiaalkindlustusameti andmebaasi märget, et ta on seda last näinud ja tegeleb temaga. Lapsest hoolivad pered ei paneks seda muutust täheleegi, küll aga leitaks nii üles need pered, kes ilmuvad välja siis, kui raha enam ei laeku.

SULEV VEDLER